

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

SERKAN ATICI BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/19217

Karar Tarihi : 4/2/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Metin KIRATLI

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucu : Serkan ATICI

Vekili : Av. Hamid KAYNARPINAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada genel dava açma süresi yerine özel dava açma süresine ilişkin kural uygulanarak davanın süre aşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/6/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 2018 yılı Tıpta Yan Dal Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (YDUS) kapsamında tercihte bulunmuş, sonuçlar 1/10/2019 tarihinde "<https://sonuc.osym.gov.tr>" adresi üzerinden açıklanmıştır. Sonuç ekranında başvurunun 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında kamu görevinden çıkarıldığı gerekçesiyle tercih başvurusunun değerlendirmeye alınmadığı bilgisi yer almıştır.

6. Başvurucu, tercih başvurusunun değerlendirmeye alınmamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle 21/10/2019 tarihinde Ankara 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

7. Mahkeme 31/10/2019 tarihli kararıyla davanın süre aşımı nedeniyle reddine hükmetmiştir.

8. Mahkeme kararının gerekçesinde 2018-YDUS yerleştirme sonuçlarına 1/10/2019 tarihinde davalı idareye ait "<https://sonuc.osym.gov.tr>" adresinden adayların T.C. kimlik numaraları ve şifreleri ile erişebildiği, dava dilekçesinde dava konusu işlemin tebliğ tarihinin 1/10/2019 olarak belirtildiği vurgulanmıştır. Mahkeme; işleme ilişkin davanın on günlük yasal süresi içinde açılması gerekirken bu süre geçirildikten sonra 21/10/2019 tarihinde açıldığı gerekçesiyle davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir.

9. Karar hakkında temyiz talebinde bulunulması üzerine Danıştay Sekizinci Dairesinin 27/12/2019 tarihli kararıyla Mahkeme hükmü kesin olmak üzere onanmıştır.

10. Nihai kararın 9/3/2020 tarihinde başvuru vekiline tebliği üzerine 22/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durduğundan başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

11. 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun'un "Temel ilkeler" başlıklı 7. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Sınavlarla ilgili her türlü açıklama, başvuru ve sınav sonuçlarının adaylara duyurulması, Başkanlığın internet sayfasında yapılır. İnternet sayfasındaki duyurular adaylara tebliğ hükmündedir."

12. 6114 sayılı Kanun'un "Sınav merkezleri, görevliler, sonuçlara itiraz" başlıklı 8. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci cümle: 2/12/2016-6764/70 md.) Sınav sorularına ve sınav sonuçlarına itirazlar, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun ivedi yargılamaya ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla ilgili kılavuzlarda belirtilen süreler içinde doğrudan Başkanlığa yapılır. İtirazlarla ilgili işlemlerin ve saklanan bilgilerin tespit ve tevsikinde Başkanlık kayıtları esas alınır."

13. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dava açma süresi" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

...

Tarihi izleyen günden başlar."

14. 2577 sayılı Kanun'un bireysel başvuru tarihi itibarıyla "Üst makamlara başvurma" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."

15. 2577 sayılı Kanun'a 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun'un 96. maddesiyle 20/A maddesinden sonra gelmek üzere eklenen, merkezi ve ortak sınavlara ilişkin yargılama usulünün düzenlendiği 20/B maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezi ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde:

a) Dava açma süresi on gündür.

b) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

..."

16. 6552 sayılı Kanun'un 96. maddesinin gerekçesi şöyledir:

"Önergeyle, Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezi ve ortak sınavlar hakkında açılan davalarda, olası mağduriyetlerin önüne geçebilmek için hızlı yargılama süreci öngörülmekte ve söz konusu davalara ilişkin verilen kararların ilgili kişilerin lehine sonuç doğuracak şekilde uygulanması hükme bağlanmaktadır."

2. Danıştay Kararları

17. Danıştay Onikinci Dairesinin 16/10/2023 tarihli ve E.2023/4944, K.2023/4984 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İdari işlemlerin nitelikleri gereği, özel kanunlarda genel dava açma süreleri dışında ayrı dava açma sürelerinin öngörülmüş olması halinde, idare tarafından idari işlemlerin nitelikleri ve tabi oldukları dava açma süreleri gösterilmedikçe özel dava açma sürelerinin işletilmesine olanak bulunmadığından, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tabi olmasına rağmen bu hususun idari işlemde belirtilmemesi halinde, dava konusu idari işlemin tebliği tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerekmektedir. (...) Bu açıklamalar çerçevesinde, uyumsuzlukta, ÖSYM Yönetim Kurulunun 23/05/2023 tarih ve 2023/15.01 sayılı kararının, 29/05/2023 tarih ve E.219817 sayılı yazı ile 01/06/2023 tarihinde davacıya tebliğ edildiği, ancak dava konusu işlemde dava açma süresinin 10 gün olduğunun davacıya bildirilmediği görülmekte olup; genel dava açma süresine tabi olan ve bu kapsamda süresinde açıldığı anlaşılan davada işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, davanın süre aşımı nedeniyle reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

18. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 4/3/2019 tarihli ve E.2017/2905, K.2019/857 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Ancak, idari işlemlerin nitelikleri gereği özel yasalarda, genel dava açma süreleri dışında ayrı dava açma sürelerinin öngörülmüş olması halinde, idare tarafından idari işlemlerin nitelikleri ve tabi oldukları dava açma süreleri gösterilmedikçe özel dava açma sürelerinin işletilmesine olanak bulunmadığından, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tabi olmasına rağmen, bu hususun idari işlemde açıklanmaması halinde, dava konusu idari işlemin tebliği tarihinden itibaren, özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktadır."

19. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/10/2020 tarihli ve E.2020/2208, K.2020/1974 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İdari işlemlerin nitelikleri gereği yasalarda, genel dava açma süreleri dışında ayrı dava açma sürelerinin öngörülmüş olması halinde, idare tarafından idari işlemlerin nitelikleri ve tabi oldukları dava açma süreleri gösterilmedikçe özel dava açma sürelerinin işletilmesine olanak bulunmamaktadır."

Öte yandan, davacıların, kendilerine bir bildirim yapılmadığı sürece 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinde öngörülen ve özel bir yargılama niteliği taşıyan ivedi yargılama usulünü ve bu usule tâbi işlerde geçerli olan dava açma süresini bilmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla ivedi yargılama usulüne tâbi olan bir işlemi öğrendiklerinde kaç gün içinde hangi merciye başvurulacağını ya da doğrudan dava açılıp açılmayacağını bilmeleri beklenemez."

Bu doğrultuda, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tabi olmasına rağmen, bu hususun idari işlemde açıklanmaması halinde, dava konusu idari işlemin tebliği tarihinden itibaren, özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerekmektedir."

"Yazılı olarak bildirilen ve dava açma süresinin belirtilmediği idarî işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, dava açma süresi hesaplanırken özel ve genel dava açma süresinin işletilmesi ya da işletilmemesi konusunda farklı yorumlar yapıldığı ve Danıştay dava daireleri ile kurulları tarafından verilen kararlar arasında aykırılıklar olduğu görülmektedir. Yargı kararları arasındaki bu yorum farkı, her geçen gün hukuki belirsizliklerin artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla kararlar arasındaki aykırılıkların bir an önce giderilmesi, kişilerin mahkemeye erişim haklarının ihlal edilmemesi açısından büyük önem taşıdığı gibi idarî istikrar ve hukuki güvenlik ilkelerinin ihlal edilmemesi açısından da önem kazanmaktadır.

Bu itibarla, yazılı olarak bildirilen idarî işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde özel ve genel dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda, Danıştay dava daireleri ile kurulları tarafından verilen kararlar arasında var olan aykırılıkların 2575 sayılı Kanun'un 39. maddesi uyarınca içtihatların birleştirilmesi suretiyle giderilmesi oycokluğuyla karar verilerek bu konu yönünden esasın incelenmesine geçildi.

...

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 20/01/1982 tarih ve 17580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, dava açma süresini düzenleyen 7. maddesinde Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten bu yana herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Dolayısıyla anılan maddede düzenlenen genel dava açma sürelerinin, yeterli açıklıkta, anlaşılabilir olduğu ve idari yargıda uzun süredir uygulandığı dikkate alındığında, bilinirliği konusunda bir tereddüt bulunmayan bu süreler ile ilgili olarak mevzuatta bir karışıklık yaşandığından söz etmek mümkün değildir.

2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde gösterilen genel dava açma sürelerinden başka, özel düzenlemeler ile idari dava açma süreleri de belirlenmekte olup, idari yargı düzeninde oldukça fazla ve dağınık olan bu süreler nedeniyle mevzuatın yorumunda karışıklık yaşanabilmektedir. Mevzuatta yaşanan bu dağınıklıktan dolayı, uyumsuzluğun özel dava açma süresine tabi olup olmadığı hususu, ancak somut olayın özelliğine göre mevzuatı yorumlayan yargı mercilerinin kararlarıyla ortaya çıkmaktadır. Özel dava açma süreleri açısından mevzuatta var olan karışıklığın hangi sürede hangi kanun yoluna başvurulacağı konusunda kişileri yanıltması olası bulunduğundan, işlemde başvuru yolu ve süresi belirtilmemişse, bu sürelerin ilgililerce bilinmesinin beklenemeyeceği de bir gerçektir.

Bu çerçeveden bakıldığında önemli olan husus, hakkında işlem tesis edilen ilgililerin mahkemeye erişim hakkını kısıtlayan ya da engelleyen somut olguların bulunmaması, şayet bir takım olgular var ise bu olguların mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmamasıdır.

Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca idarenin üstlendiği yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda yargı organına düşen görev, ilgililerin başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesi nedeniyle uğradığı mağduriyetin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmasını önlemek olacaktır. Esasında, kişinin mağduriyetinin kaynağı, başvuru yolu ve süresini işlemde belirtmeyen ilgili idare olup, kişinin yargısal bir prosedürün uygulanması ya da eksik uygulanması sonucu oluşan bir mağduriyeti söz konusu değildir. Dolayısıyla kişinin idareden kaynaklanan bu

mağduriyetinin giderilmesi, yargısal bir prosedürün hiç uygulanmaması şeklinde olmamalıdır.

...

Bu itibarla, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun işlemden ya da yazılı bildirimde açıklanmaması hâlinde, dava konusu işlemin tebliğ tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği yorumunun, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas dengeyi sağlayan bir özellik taşıdığı; ilgililere aşırı bir külfet yüklediği, vergi mahkemelerinde 30 gün, Danıştayda ve idare mahkemelerinde 60 gün olan genel dava açma süresinin ilgilinin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıkları yapmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım almasına yetecek düzeyde olduğu; açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir olan genel dava açma sürelerinin mahkemeye erişimi zorlaştıran ya da engelleyen kısa süreler olarak nitelendirilemeyeceği, özel dava açma süresi yerine genel dava açma süresinin uygulanması sayesinde ilgilinin, işlemden başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesinden dolayı uğradığı mağduriyetin, mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadan önleneyeceği değerlendirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, idari işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde özel ve genel dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ile kurullarının kararları arasında var olan içtihat ayrıklığının, içtihatların birleştirilmesi yoluyla bağlayıcı bir çözüme kavuşturulması ve içtihadın, "özel dava açma süresine tâbi bir idari işlemden, dava açma süresinin gösterilmemiş olması durumunda, vergi mahkemelerinde 30, Danıştay ve idare mahkemelerinde 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği; aynı şekilde genel dava açma süresine tâbi bir idari işlemden dava açma süresi gösterilmemiş olsa da, 30 ve 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği" yönünde birleştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından, ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciine erişim hakkından söz etmese de -maddede kullanılan terimler bir bütün olarak bağlamıyla birlikte dikkate alındığında- mahkemeye erişim hakkını da güvence altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (*Golder/Birleşik Krallık*, B. No: 4451/70, 21/2/1975, §§ 28-36). AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mündemictir. Bu çıkarsama, Sözleşmeciler devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensiplerinin gözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (*Golder/Birleşik Krallık*, § 36).

23. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmekte ancak bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini, hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlanamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (*Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye*, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; *Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; *Edificaciones March Gallego S.A./İspanya*, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

24. AİHM, yasal yollara başvuru için süre ve usul kuralları öngörülmesinin amacının *adaletin iyi yönetimini* güvenceye bağlamak ve hukuki güvenlik ilkesini sağlamak olduğunu hatırlatmakta; bunun yanında yargısal başvurulara ilişkin usullerin, özellikle tebligat sistemi ışığında uyulması gereken başvuru sürelerinin hesaplanmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin gerektirdiği şekilde mahkeme hakkının etkililiğini güvence altına alacak nitelikte olması zorunluluğunu vurgulamaktadır. AİHM'e göre başvuruçunun kamu otoritelerinin menfaati ile kendi menfaati arasında adil denge tesis eden tutarlı bir sisteme güvenebilme imkânına ve özellikle haklarına doğrudan müdahale teşkil eden ilgili idari işleme itiraz edebilecek açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olması önem taşır (*Geffre/Fransa* (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

25. AİHM, dava hakkını süre ve usul koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; kendi rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığının tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (*Eşim/Türkiye*, § 20).

26. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (*Bayar ve Gürbüz/Türkiye*, B. No: 37569/06, 27/11/2012, § 42).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 4/2/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; katıldığı sınavın hiçbir aşamasında kendisine bilgi verilmeden, kamu görevinden çıkarıldığı gerekçe gösterilerek kendisine tercih hakkı verilmediğini, bu nedenle eğitim hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini, idari işlemlere karşı başvuru sürelerinin karmaşık olması nedeniyle dava konusu işlemin özel dava açma süresine tabi olduğunun kendisine bildirilmesi gerektiğini, bu kapsamda özel dava açma süresi uygulanması suretiyle verilen davanın süre aşımından reddi kararı nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde, mevcut başvurunun kabul edilebilirliğine dair yapılacak incelemede başvurunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının gözönünde bulundurulması, ayrıca Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

..."

31. Anayasa'nın "*Yargı yolu*" başlıklı 125. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

33. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*...ile adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2.B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

34. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir (*Özkan Şen* [2.B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

35. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde ve etkili başvuru hakkını düzenleyen 13. maddesinde, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasında

yer alan "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." şeklinde bir güvence öngörülmemiştir. Anılan hükümle devlete, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yollarına ve mercilere başvurma ve bunların sürelerini belirtme yükümlülüğü yüklenmiştir. Bu itibarla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kalan söz konusu güvencenin bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği görülmüştür. Dolayısıyla Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasındaki güvence bireysel başvuruda bağımsız bir güvence olarak ele alınamaz. Bununla birlikte bu durum, başta mahkemeye erişim hakkı olmak üzere diğer hakların ihlal edildiğine ilişkin iddialar incelenirken -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- anılan hükmün dikkate alınmasına engel değildir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., § 32).

36. Somut olayda idari işlemin iptali istemiyle açılan davanın genel dava açma süresi yerine özel dava açma süresine ilişkin kural uygulanarak süre aşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalinin teşkil edecektir.

39. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

40. Başvuru konusu olayda başvurusunun açtığı iptal davasının 2577 sayılı Kanun'un 20/B maddesinde öngörülen sürede yapılmadığı gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır. Buna göre Mahkeme tarafından verilen süreden ret kararı ile yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

41. Usul kurallarının belirli bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde usul kuralları için süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı bulunduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ertuğrul Dalbaş [1.B.], B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 59; S.K. [2.B.], B. No: 2015/2438, 19/4/2018, § 34).

iii. Ölçülülük

42. İdari işlemin iptaline ilişkin davanın süre yönünden reddedilmesi nedeniyle başvurunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük yüklenip yüklenmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

43. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

44. Somut olayda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışılmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

45. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsızlaştırmadıkça -hukuki belirlilik ilkesinin gereği olarak- mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak mevzuatta öngörülen süre kurallarının hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedenleriyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 38).

46. Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasında devletin işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yollarına ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Kanun koyucu, devlet organlarının tesis ettiği işlemlere karşı kanun yolları ve hangi mercilere başvuracağını, başvuru süresi bakımından tarafların doğru bilgi sahibi olmalarını sağlayarak dağınık mevzuat karşısında hangi yola müracaat edeceğini bilmeyen yahut tereddüt eden bireylerin hak arama özgürlüğünü etkin ve sağlıklı bir şekilde kullanmalarını amaçlamıştır (*Kommersan Kombassan Mermer Maden İşletmeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [1.B.], B. No: 2013/7114, 20/1/2016, § 50).

47. Hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 5). Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011).

48. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği yargı makamlarının yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda yargı makamlarınca benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanınması veya yargı makamlarının yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz (*Mehmet Arif Madenci* [2.B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Başvurucu; katıldığı sınavın hiçbir aşamasında kendisine bilgi verilmeden, kamu görevinden çıkarıldığı gerekçe gösterilerek kendisine tercih hakkı verilmediğini, bu nedenle eğitim hakkının ve çeşitlik ilkesinin ihlal edildiğini, idari işlemlere karşı başvuru sürelerinin karmaşık olması nedeniyle dava konusu işlemin özel dava açma süresine tabi olduğunun kendisine bildirilmesi gerektiğini, bu kapsamda özel dava açma süresi uygulanması suretiyle verilen davanın süre aşımından reddi kararı nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

50. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, mevzuatın yorumlanması ve uygulanması yargı makamlarının görevi olmakla birlikte bu yorum ve uygulamaların etkilerinin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunan hak ve yükümlülüklerle bağdaşp bağdaşmadığının Anayasa Mahkemesince incelenebileceği tabiidir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılacak böyle bir inceleme, somut olayın koşulları çerçevesinde yapılacaktır (*Kemal İnan* [1.B.], B. No: 2013/1524, 6/10/2015, § 49). Somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin görevi, usul kurallarının uygulanması konusunda yargı makamlarının takdir ve değerlendirmelerini denetlemek olmayıp usule ilişkin uygulamanın başvurunun mahkemeye erişim hakkını Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığını denetlemektir.

51. Somut olayda değerlendirilmesi gereken mesele, başvurunun açtığı iptal davasının süre koşulu gerekçe gösterilerek incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

52. Başvuru konusu olayla ilgili hususlar 2577 sayılı Kanun'un 20/B maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddede; Milli Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezi ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde dava açma süresinin on gün olduğu belirtilmiştir.

53. 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde gösterilen genel dava açma sürelerinden başka özel düzenlemeler ile idari dava açma süreleri de belirlenmekte olup idari yargı düzeninde oldukça fazla ve dağınık olan bu süreler nedeniyle mevzuatın yorumunda karışıklık yaşanabilmektedir. Mevzuatta yaşanan bu dağınıklıktan dolayı uyuşmazlığın özel dava açma süresine tabi olup olmadığı hususu, ancak somut olayın özelliğine göre mevzuatı yorumlayan yargı mercilerinin kararlarıyla ortaya çıkmaktadır (*Mualla Gürsoy* [1.B.], B.No: 2020/35121, 7/1/2025, § 42).

54. Bu bağlamda bireysel başvuruya konu kararın verildiği tarih itibarıyla yargısal uygulamalarda, içtihat mahkemesi olan Danıştayın farklı dairelerinin özel dava açma süresinin gösterilmediği hâllerde hangi dava açma süresinin uygulanması gerektiği noktasında farklı değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Nitekim Danıştay İçtihatları

Birleştirme Kurulunca 2022 yılında, farklı yargı kararları arasındaki bu yorum farkının hukuki belirsizliklerin artmasına neden olduğundan kararlar arasındaki bu aykırılıkların bir an önce giderilmesinin kişilerin mahkemeye erişim hakları ile idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkelerinin ihlal edilmemesi açısından büyük önem taşıdığı belirtilerek anılan hususta Danıştay dava daireleri ile kurullarının kararları arasında var olan içtihat aykırılığının içtihatların birleştirilmesi yoluyla çözüme kavuşturulması yoluna gidildiği anlaşılmıştır (*Mualla Gürsoy*, § 44).

55. Bu kapsamda Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 15/3/2022 tarihli kararı ile özel dava açma süreleri açısından mevzuatta var olan karışıklığın hangi sürede hangi kanun yoluna başvurulacağı konusunda kişilerin yanılma ihtimali bulunduğundan işlemde başvuru yolu ve süresi belirtilmemişse bu sürelerin ilgililerce bilinmesinin beklenemeyeceğine vurgu yapılmıştır. Buna göre; özel dava açma süresine tabi bir idari işlemde, dava açma süresinin gösterilmemesi durumunda vergi mahkemelerinde otuz, Danıştay ve idare mahkemelerinde altmış günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği, aynı şekilde genel dava açma süresine tabi bir idari işlemde dava açma süresi gösterilmemiş olsa da otuz ve altmış günlük genel dava açma sürelerinin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşıldığı tespit edilmiştir (bkz. § 20).

56. Olaydaki temel mesele idari yargıdaki genel dava açma süresinden daha kısa, özel dava açma süresine tabi bir idari işlemde bu dava açma süresinin gösterilmemesinin mahkemeye erişim hakkı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesidir.

57. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında somut olaya bakıldığında başvurunun iptalini istediği 2018-YDUS kapsamındaki tercih sonucu 1/10/2019 tarihinde idarenin internet sitesinde ilan edilmiş, başvuru 21/10/2019 tarihinde işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. 2577 sayılı Kanun'un "*Merkezî ve ortak sınavlara ilişkin yargılama usulü*" başlıklı 20/B maddesinde, Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde dava açma süresinin genel dava açma süresinden daha kısa olan on gün olduğu belirtilmiştir.

58. Bireysel başvuruya konu kararın verildiği tarih itibarıyla mevcut yargısal uygulamalara bakıldığında Danıştay kararlarında, özel dava açma sürelerinin işlemde gösterilmemesi hâlinde hangi sürenin esas alınıp hesaplanacağı ve uygulanacağı noktasında bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebilmesine imkân sağlayacak şekilde bir hukuki belirliliğin/öngörülebilirliğin bulunduğu söylenemeyecektir.

59. Bu itibarla somut olayda yukarıda yer verilen ilkeler ışığında Mahkemeye verilen davanın süre aşımından reddi kararının sonuçlarına katlanmak zorunda bırakılan başvuru üzerinde Mahkemenin dava hakkının kullanımına ilişkin kısıtlayıcı yorumunun ağır bir yükse sebep olduğu, başvurunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

60. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

61. Başvurucu, uzman hekim olarak görev yaptığını ve üniversite hastanesinde ders verdiğini belirterek dava konusu işlem nedeniyle eğitim hakkı ve eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurusunun bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

62. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

63. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

64. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

65. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2019/1988, K.2019/2251) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/2/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.